

EXPLOATAREA PĂDURILOR GRĂNICEREȘTI DE LA NĂSAUD PRIN SOCIETATEA „REGNA“ (1926—1932)

DOREL VIDICAN

Studiul pe care ni l-am propus cu privire la exploatarea forestieră bistrițene de acum mai bine de o jumătate de secol, este o încercare de proporții reduse de a pune în evidență o formă de exploatare a pădurilor folosită pentru prima dată în România pe scară mare, și anume, exploatarea în regie.

1. Înființarea și organizarea Societății „Regna“

Pădurile constituie una dintre cele mai mari bogății ale țării noastre. Cu toate acestea în trecut s-a făcut prea puțin pentru o rațională exploatare și rentabilă valorificare a lor.

Organele de conducere ale statului, deși erau conștiente că aceasta nu se poate realiza decât prin întreprinderi forestiere în care capitalul autohton să fie predominant, n-au încurajat înființarea și finanțarea acestor întreprinderi printr-o politică fermă de stat, iar exploatarea în regie a pădurilor, proprietatea statului și a altor colectivități publice, era chiar prohibită prin dispozițiile legii contabilității publice¹.

În acest fel producția pădurilor, cu excepția unor cantități mai mici exploatare de mici întreprinderi indigene, a fost ținută la dispoziția întreprinderilor de peste hotare, care o cumpărau în licitație publică potrivit dispozițiilor legii contabilității publice a statului.

La prima vedere s-ar părea că această lege ar apăra interesele vânzătorului, care de regulă era statul și comunele, datorită

faptului că vânzarea se făcea în licitație publică, pe bază de concurență, căreia i s-a făcut în prealabil o largă publicitate.

Cum în țară nu se găseau întreprinderi forestiere puternice cu capital autohton care ar fi putut prelua aceste exploatare, ele au rămas la dispoziția întreprinderilor din afară.

Dar nici în străinătate nu se găseau întreprinderi concurente amatoare de a cumpăra păduri spre exploatare, ci instituții bancare pe care le interesau pădurile românești, numai în măsura în care ele puteau asigura un venit și o dobândă corespunzătoare după capitalul investit.

Aceste instituturi bancare și-au constituit o serie de întreprinderi forestiere sub formă de societăți anonime, care atunci când se prezentau la licitații erau dinainte înțelese asupra prețului pe care îl vor oferi.

Prin acest sistem s-a ajuns ca nu numai producția pădurilor să stea la dispoziția acestor întreprinderi bancare, ci și prețul pe care trebuiau să-l plătească pentru materialul ce le era predat spre exploatare, deoarece într-o astfel de organizare nu putea exista o concurență serioasă.

Cu o astfel de situație, de a trebui să accepte prețuri sub valoarea de estimație a masivelor păduroase scoase la licitație, s-a confruntat și Direcția silvică Bistrița în anul 1924, când a fost înștiințată de întreprinderile forestiere că ele nu se vor prezenta la licitații până când nu se va reduce prețul de estimație a lemnului în pădure pe picior.

¹ Monitorul oficial din 20 iulie 1923.

În aceste condiții, Direcția silvică s-a aflat în situația de a nu putea asigura nici măcar cheltuielile de administrare a pădurilor celor 44 de comune care au făcut parte din Regimentul al II-lea de graniță românesc cu sediul la Năsăud, înființat de Maria Tereza ².

Aceste împrejurări pe de o parte, cât și faptul că Direcția silvică avea în multe locuri instalații de transport (câi ferate forestiere, ape amenajate pentru plutărit) și fabrici de cherestea proprii, au făcut să se nască în mintea celor cu funcții de conducere, ideea încercării unor exploatare și chiar comercializări în regie proprie a Direcției silvice.

Astfel, a început în 18 ianuarie 1925 exploatarea în regie a primului parchet de 10000 m³ lemn rotund de rășinoase căruia îi urmează altele în același an; în mai 1925 pune în funcțiune prima fabrică de cherestea cu 6 gateri din Ilva Mică, iar la 1 noiembrie 1925 pune în funcțiune o a doua fabrică de cherestea cu 5 gateri ³.

Ministerul Agriculturii și Domeniilor, până la întocmirea statutelor societății proiectate, a aprobat ca timp de un an Direcția silvică Bistrița să nu fie obligată, potrivit dispozițiilor generale ale legii contabilității publice de a da în exploatare prin licitații pădurile și cu titlul de experiență să facă exploatarea parchetelor scadente și desfacerea produselor lemnoase prin bună învoială ⁴.

În intervalul acesta s-au întocmit statutele societății și s-au înaintat spre aprobare, iar în 21 decembrie 1925 prin De-

² Aceste comune grănicerești au fost: Bistrița Bărgăului, Bichigiu, Budacul de Sus, Coșbuc, Feldru, Găurenii, Gledin, Ilva Mare, Ilva Mică, Josenji Bărgăului, Leșu, Maieru, Măgura Ilvei, Mărișelu, Mijlocenii Bărgăului, Mititei, Monor, Morărenii, Mureșenii Bărgăului, Năsăud, Nepos, Parva, Poiana Ilvei, Poienile Zăgrii, Prundul Bărgăului, Ragla, Rebra, Rebrășoara, Rodna, Romuli, Runcul Salvei, Rusul Bărgăului, Rușii Munți, Salva, Sângeorz-Băi, Sântioana, Suplai, Susenii Bărgăului, Șanț, Șieut, Telciu, Țiha Bărgăului, Zagra.

³ „Regna” și consecințele ei pentru viața economică și socială a celor 44 de comune grănicerești năsăudene. Propuneri și sugestii pentru organizarea actualelor forme de administrare și valorificare a pădurilor grănicerești năsăudene, colecția Muzeului Județean Bistrița-Năsăud, cota 17494.

⁴ Ibidem.

cretul regal. cu nr. 3845, aceste statute au fost sancționate ⁵.

După sancționarea statutelor, s-a ținut Adunarea generală de la 29 ianuarie 1926 a celor 44 de comune grănicerești, care a hotărât cu majoritate de voturi constituirea societății pe baza statutelor aprobate, ceea ce s-a declarat în Jurnalul Consiliului de Miniștri din 2 martie 1926 ⁶.

La 8 mai 1926 se ține ce-a dintâi ședință a Consiliului de administrație al Societății „Regna”, când se intrerupe Secția regiilor înființată pe lângă Direcția silvică Bistrița și ia ființă Societatea „Regna” ⁷.

Cele 44 de comune grănicerești dispun de 161.718 ha de pădure și 35.802 ha pășuni, în total de 197.520 ha din suprafața totală de 443.200 ha cât avea pe atunci județul Bistrița-Năsăud ⁸.

Administrația unghurească a introdus pentru administrarea acestor averi legea nr. XIX din 1890, lege rămasă în vigoare și după instaurarea administrației românești ⁹.

Această lege recunoaște dreptul de proprietate a fiecărei comune în parte, menține hotarele proprietății, și după ce defalchează din proprietatea fiecărei comune o parte care este suficientă pentru satisfacerea nevoilor în lemne de lucru și lemne de foc a populației, restul îl administrează ca o singură proprietate, fără considerare la hotarele individuale ale comunelor. În acest spirit se întocmesc amenajamentele pe o sută de ani, în baza cărora se exploatează posibilitățile anuale în așa fel ca menținerea și conservarea pădurilor să fie asigurate.

Deoarece în baza amenajamentelor exploatarea se fac numai după principiile de conservare și rentabilitate a pădurilor, porțiunile de pădure ale unor comune fiind tăiate complet, iar ale altora urmând a se tăia numai în cursul revoluției de o sută de ani, legea amintită mai sus, fi-

⁵ Arhivele Statului Bistrița, (în continuare ASB), Fond Regia Cooperativă „Regna”, dos. 1/1928, f. 186.

⁶ „Memoriu asupra Societății „Regna”, societate pentru exploatarea pădurilor grănicerești cu sediul în Bistrița, colecția Muzeului Județean Bistrița-Năsăud, cota 17493.

⁷ Ibidem.

⁸ Ibidem.

⁹ Victor Onișor, *Legile grănișerilor năsăudeni*, Bistrița, 1905, p. 1—16.

xează cota parte cu care participă fiecare comună la cheltuielile comune și totodată și la venitul rezultat din aceste exploatari. Această cotă o numesc „cheia de participatie“ iar venitul rezultat și distribuit comunelor din aceste exploatari îl numesc „tangenta comunelor“.

Potrivit art. 1 și 2 din statute, cele 44 de comune din fostul Regiment II românesc de graniță de la Năsăud, „proprietate ale pădurilor administrate în devălmășie, în conformitate cu legea XIX din 1890 și normativul de administrare a pădurilor grănicerești, menținut în vigoare ca statut al acestor păduri și prin legea promulgată cu înaltul decret regal No. 2187 din 28 iulie 1924, se constituiesc în societate pe baza legii privitoare la comercializarea și controlul întreprinderilor economice ale statului, a Jurnalului Consiliului de Miniștri cu No. 4152/925, a avizului Consiliului Superior de Control și Îndrumare No. 12 din 1925 pentru exploatarea acestor păduri, sub denumirea de : Societatea pentru exploatarea pădurilor celor 44 de comune din fostul regiment II românesc de graniță de la Năsăud, prescurtat : „Regna“ — societate pentru exploatarea pădurilor grănicerești“¹⁰.

În ceea ce privește scopul societății, așa cum rezultă din statute acesta era acela „de a exploata în regie toate pădurile proprietatea celor 44 de comune, care în conformitate cu amenajamentele în vigoare devin scadente anual spre exploatare“, precum și acela „de a desface în regie proprie materialul lemnos de orice fel, produsul acestei exploatari, pentru ca printr-o gospodărire rațională să ajungă la maximum de rentabilitate“¹¹.

Așadar, Societatea „Regna“ a fost prima mare întreprindere forestieră constituită pentru a înlocui micile întreprinderi forestiere, prin exploatarea în regie a pădurilor celor 44 de comune grănicerești administrate de Direcția silvică Bistrița, apoi pentru a desface în regie produsul acestor exploatari, astfel ca printr-o gospodărire rațională să se asigure pe seama comunelor proprietate maximum de venit.

Codul de comerț și legea comercializării pretind ca orice societate comercială

să aibă un capital social cu care să-și poată realiza scopul prevăzut de statute¹².

Având în vedere că nici Direcția silvică Bistrița și nici comunele nu dispuneau de acest capital în numerar, iar Societatea „Regna“ nu se putea constitui fără el, pentru a putea satisface dispozițiile legii de comercializare s-a socotit că societatea de exploatare s-ar putea constitui legal, dacă instalațiile de fabrici și căile ferate forestiere pe care le aveau comunele, ar putea trece din patrimoniul Direcției silvice în patrimoniul societății care urma să se înființeze și să constituie mai întâi de toate un aport în natură adus de comune în societate, iar după aceea, acest aport evaluat la 100.000.000 lei să constituie capitalul social prevăzut de lege.

În consecință, capitalul societății l-a format conform art. 4 din statute, aportul în natură constatator din fabricile de cherestea de la Ilva Mică, Anieș, Valea Mare, Bistricioara, Dornișoara, Fiad. Apoi, căile ferate forestiere Ilva — Leș, Valea Mare, Dornișoara, Anieș și Fiad, împreună cu toate construcțiile lor¹³.

Inițiatorii acestei întreprinderi și-au dat seama că doar cu acest capital, constituit din aportul în natură al fabricilor și căilor ferate, nu se vor putea face plăți pentru lemnul preluat de la Direcția silvică și nu se vor putea plăti nici muncitorii de la exploatarea forestiere sau cei de la fabrici și că pentru acest scop trebuiau să aibă neapărat un fond de rulment în numerar de circa 200.000.000 lei¹⁴.

Realizarea lui s-a preconizat pe două căi :

a) 100.000.000 lei din cota de amortizare a instalațiilor industriale și a căilor ferate forestiere aduse ca aport. Capitalul constituit din aportul fabricilor de cherestea și a căilor ferate forestiere, urma ca în cursul anilor viitori să fie transformat în numerar, prin cotele de amortizare ale acestor investiții, care se rețin anual din venitul brut al societății.

Luând de bază evaluarea aportului la suma de 100 milioane lei, în cursul primilor patru ani de activitate 1926—1929 Societatea „Regna“ a transformat în numerar din acest capital suma de 41.366.828

¹⁰ ASB, Fond cit., dos. 1/1928, f. 187.

¹¹ *Ibidem*.

¹² *Monitorul oficial* din 20 iulie 1923.

¹³ ASB, Fond cit., dos. 1/1928, f. 187.

¹⁴ *Ibidem*.

lei (tabelul nr. 2). Mergând astfel înainte, în câțiva ani s-ar fi ajuns la un fond de amortizări de 100 milioane lei fără ca investițiile să-și piardă valoarea deoarece ele erau bine întreținute.

b) cealaltă 100 mil. de lei pentru întregirea capitalului trebuia să se realizeze din excedentele bugetare ale Direcției silvice Bistrița și din jumătate dividendul convenit comunelor asociate¹⁵.

Excedentele bugetare ale Direcției silvice Bistrița se preconizau astfel : în trecut bugetele acesteia erau deficitare, acum s-a prevăzut că printr-o activitate intensă a Societății „Regna“ ele vor deveni excedentare, atât prin prețul la tulpină care va fi mai mare, cât și prin faptul că se vor exploata parchetele scadente spre exploatare anual.

Decontarea prețului la tulpină se făcea la sfârșitul anului, până atunci Societatea „Regna“ plătea în cont curent sumele pe care Direcția silvică le cerea pentru acoperirea cheltuielilor sale bugetare.

S-a preconizat că atunci când Societatea „Regna“ va exploata toate posibilitățile scadente spre exploatare anual, atunci și Direcția silvică va avea de primit de la Societatea „Regna“ sume mai mari decât nevoile ei bugetare. Astfel, în primii ani de activitate „Regna“ avea un sold debitor, care reprezenta excedentul bugetar al Direcției silvice Bistrița pe anul respectiv și care însemna prețul lemnului preluat de „Regna“ și neachitat în cursul anului prin sumele plătite în cont curent. Asupra acestui excedent bugetar trebuia să hotărască Comisia de opt, dacă el urma să fie afectat integral sau parțial pentru sporul de capital până la completarea sumei de 200 milioane lei.

În perioada anilor 1926—1929 s-a ajuns prin această modalitate la un spor de capital de 77.871.669 lei, conform lucrărilor întocmite de către Direcția silvică Bistrița¹⁶.

Din suma totală de 208.972.908 lei¹⁷, reprezentând valoarea pe picior a lemnelor exploatare de „Regna“ în anii 1925—1931, Direcția silvică Bistrița a încasat succesiv în decursul aceluiași ani, potrivit

nevoilor sale și pe măsura posibilităților de plată ale „Regnei“ suma totală de 118.101.239 lei¹⁸.

Diferența dintre valoarea totală de estimare a materialelor lemnoase exploatare de „Regna“ în anii 1925—1931 și suma plătită de fapt pentru acele materiale este de 77.871.669 lei, sumă care a fost primită de „Regna“ pentru a-și spori capitalul societar de la 100 mil lei la 200 mil. lei spre a avea astfel și capitalul de rulment necesar.

În anii de criză economică 1930 și 1931 Societatea „Regna“ a achitat integral Direcției silvice prețul la tulpină pentru lemnul preluat¹⁹.

Potrivit articolului 3 din statute, comunele trebuiau și ele să participe cu jumătate din dividendul ce li se cuvenea anual și numai până la completarea capitalului la suma de 200 mil. lei²⁰.

Sporul de capital, reținut din dividendul comunelor ce li se cuvenea anual, a fost de 14.231.842 lei (tabelul nr. 4), comunele participând la împărțirea beneficiului în funcție de cota de participare la pădurile administrate cumulativ²¹.

În ceea ce privește împrumuturile Societatea „Regna“ își putea procura capitalul necesar exploatării prin împrumuturi private, simple sau privilegiate, putând pune ca gaj în acest scop materialele fasonate sau instalațiile industriale²².

Acest articol a provocat o îngrijorare, din cauză că prin ipotecarea instalațiilor de exploatare și transport comunele ar putea rămâne la un moment dat fără ele. În mod practic ipotecarea lor n-a fost de nici un folos, pentru că nici un institut bancar n-a fost de acord să împrumute bani pe niște instalații, care în cazul lichidării forțate a datoriei nu se pot transforma ușor în numerar. „Regna“ a obținut de la bănci împrumuturi, însă numai atunci când a putut oferi în gaj produse de cherestea sau alte materiale, care se pot lichida ușor în caz de nevoie.

Cele 44 de comune au adus ca aport în societate în afară de fabricile de cheres-

¹⁸ *Ibidem.*

¹⁹ *Ibidem.*

²⁰ ASB, Fond Regia Cooperativă „Regna“, dos. 1/1928, f. 188.

²¹ Victor Onișor, *op. cit.*, p. 8.

²² ASB, Fond cit., dos. 1/1928, f. 187.

tea și căile ferate forestiere și dreptul exclusiv de exploatare a tuturor parcurilor scadente spre exploatare anual din pădurile administrate cumulativ, pentru care aceasta este obligată să achite din bugetul său anual în profitul Direcției silvice Bistrița prețul de estimatie²³.

Se mai prevede, tot în acest articol din statute, (art. 11), că Societatea „Regna” poate să nu uzeze de dreptul său de exploatare, în care caz, Direcția silvică Bistrița este obligată să scoată în vânzare aceste parchete prin licitație publică²⁴.

În conformitate cu statutele, controlul „Regnei” de către guvern se exercita printr-un Comisar al guvernului care ia parte la ședințele Consiliului de administrație cu vot consultativ. Acest comisar are dreptul să suspende hotărârile Consiliului de administrație, în cazul când el le socotește contrarii intereselor superioare de stat sau contra statutelor societății²⁵.

Ca și comisar s-a ajuns la concluzia că cel mai potrivit ar fi Directorul silvic care este și funcționar public și de meserie și care având sediul în localitate nu reclama nici o cheltuială pentru societate.

Administrarea societății se făcea prin: Consiliul de administrație, Directorul general, Comitetul de cenzori și Adunarea generală²⁶.

Consiliul de administrație era compus din patru consilieri numiți de Comisia de opt și opt consilieri aleși de Adunarea generală a comunelor²⁷.

Controlul societății era încredințat unei Comisii de cenzori dintre care trei sunt numiți de Comisia de opt iar doi aleși de Adunarea generală a comunelor²⁸.

De aici, se poate vedea intenția de a lăsa organele Comisiei de opt, să pătrundă până în adâncime în toate socotelile societății.

În conformitate cu articolele 16 și 36 din statutele societății, membrii Consiliului de administrație erau obligați să depună o garanție de 50.000 de lei în numerar, efecte sau inscripții de ipotecă, iar cenzorii 30.000 de lei. Ei rămân respon-

sabili de gestiunea lor până la descărcarea ce le-o dă Adunarea generală a comunelor²⁹.

Președintele societății era desemnat dintre membrii Consiliului de administrație, numiți de Comisia de opt pe termen de un an³⁰.

Din modul cum a fost compus Consiliul de administrație, Comisia de cenzori și felul cum se numea conducătorul societății, rezultă faptul că deși Societatea „Regna” avea un patrimoniu separat, conducerea ei era în bună parte rezervată Comisiei de opt*, care numea pe conducătorul societății și mai avea și patru membri numiți de ea în Consiliul de administrație, între care directorul silvic consilier de drept și comisar al guvernului. La control, majoritatea cenzorilor erau numiți de ea.

Societatea „Regna” a avut următorii președinți numiți de Comisia de opt: Solomon Halița în 1926³¹, prefect al județului Năsăud; Dr. Victor Onișor între 1926—1928³², profesor universitar la Cluj; Dr. Tit Mălaiu între 1929—1930, vicar greco-catolic în Năsăud³³, Dr. Leon Scridon 1930—1932³⁴.

Directorul general al societății era numit în afară de membrii Consiliului de administrație și lua parte la ședințe numai cu vot consultativ. El executa hotărârile Consiliului de administrație și punea în aplicare regulamentul societății³⁵.

Adunarea generală se compunea din cei 44 de delegați ai comunelor societare, aleși de Consiliile comunale respective, care prezentau biroului mandatul în scris de la comună³⁶. Ea era legal constituită cu delegații a cel puțin 23 de comune reprezentând o proporție de 50% din capital³⁷.

²³ *Ibidem*, f. 189—191.

²⁴ *Ibidem*, f. 130.

* Comisia de opt era reprezentanta comunelor pe lângă Direcția silvică Bistrița pentru a le apăra drepturile.

³¹ *Monitorul oficial* din 30 martie 1927.

³² ASB, Fond cit., dos. 1/1928, f. 117, dos. 2/1929, f. 6.

³³ *Gazeta Bistriței* din 8 ianuarie 1930.

³⁴ ASB, Fond Direcția silvică Bistrița, dos. 95/1932, f. 782, 785.

³⁵ ASB, Fond Regia Cooperativă „Regna”, dos. 1/1928, f. 190.

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ *Ibidem*.

Atribuțiile Adunării generale a Societății „Regna” erau următoarele :³⁸

a) ia cunoștință de raportul Consiliului de administrație și de raportul cenzorilor, revizuieste conturile, aprobă bilanțul, ia decizii asupra distribuirii beneficiilor în conformitate cu statutul și cu legea comercializării ;

b) alege și revocă pe membrii Consiliului de administrație și pe cenzorii societății care nu sunt numiți de Comisia de opt ;

c) descarcă de gestiune Consiliul de administrație și Consiliul de cenzori ;

d) decide asupra participării societății la constituirea de noi întreprinderi ;

e) decide asupra măririi capitalului social și asupra contractării împrumuturilor care ar fi necesare societății și nu întrec a cincea parte din capital ;

f) decide lichidarea societății. Lichidatorii vor fi numiți, jumătate de Comisia de opt, reprezentanta comunelor și administrația pădurilor grănicerești, și jumătate de Adunarea generală ;

g) decide asupra tuturor modificărilor ce urmează a fi aduse statutelor“.

Hotărârile Adunării generale se luau cu majoritate de voturi și erau obligatorii pentru toate comunele societare³⁹.

2) Rezultatele activității Societății „Regna” între anii 1926—1931

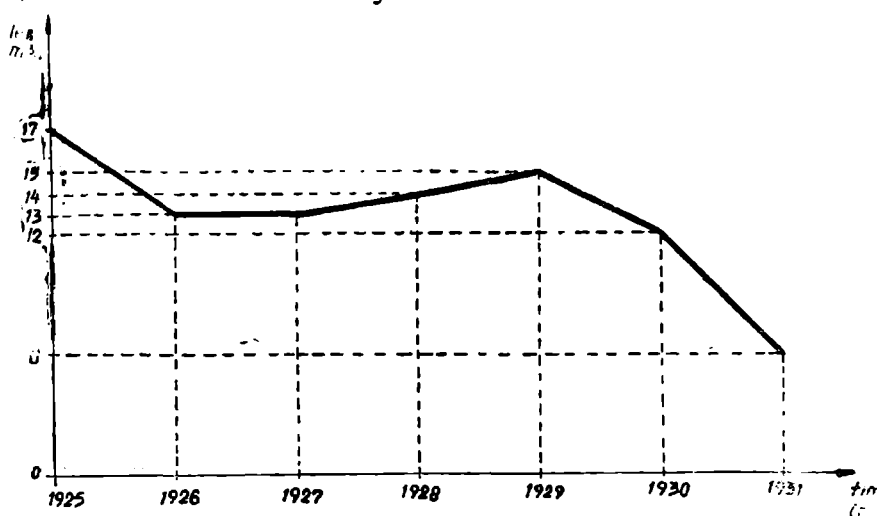
În virtutea articolului 3 din statute, care îi conferea dreptul de exploatare în regie, toate pădurile — proprietate grănicerească — care conform amenajamentelor în vigoare devin scadente anual spre exploatare și a desface produsul rezultat din această exploatare, „Regna”, începând cu anul 1926, a trecut la exploatarea acestor păduri.

În urma acestor activități Societatea „Regna” a exploatat și comercializat din pădurile grănicerești între anii 1926—1931 inclusiv, (socotim aici și gestiunea regiei Direcției silvice din 1925) 1.308.900 m³ estimați la 208.972.809 lei (tabelul 1). Dacă repartizăm cantitatea corespunzătoare anilor 1926—1931 pe cei 6 ani de exploatare constatăm că „Regna” a preluat în medie anual câte 208.064 m³ lemn rotund, ce corespunde posibilităților normale de producție ale pădurilor grănicerești.

În ceea ce privește prețurile unitare la tulpină pe care „Regna” le-a plătit Direcției silvice Bistrița (tabel 1), acestea au variat între minimum 92,59 lei/m³ în anul 1930, când se constată o scădere bruscă a prețului la lemn pe piața mondială, și maximum de 200,80 lei/m³ în anul 1925 pentru produse rășinoase principale și foioase nobile ; pentru produse

Evoluția prețului materialului lemnos

a) Pentru lemne de foc, fag și rășinoase :

³⁸ Ibidem, f. 192.

³⁹ Ibidem.

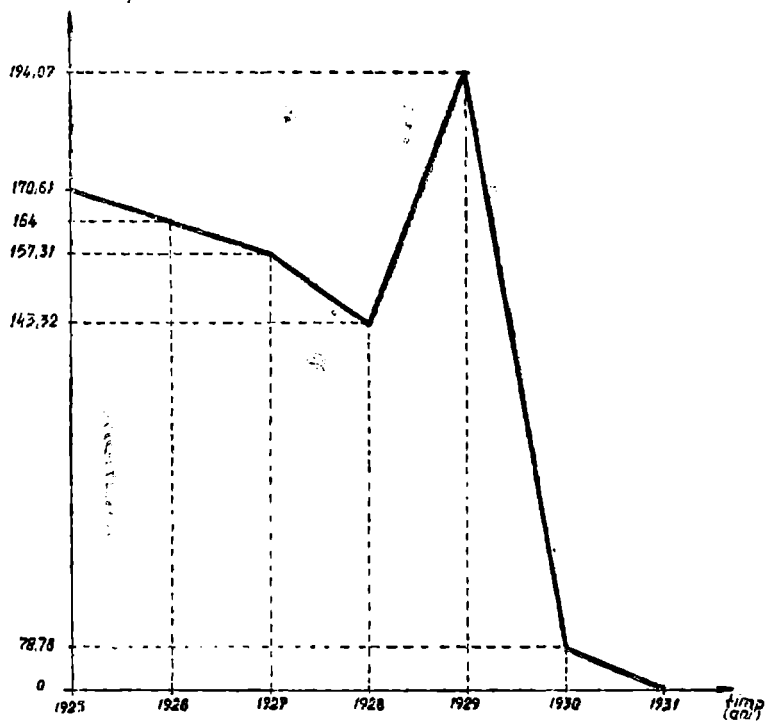
**Tablel nr. 1 - CANTITATEA DE LEMNE ÎN M' EXPLOATATĂ DE SOC. „REGNA“ 1925-1931
ȘI VALOAREA EI ÎN LEI ⁽⁴⁾**

Nr. crt.	Anul	Lemn de lucru						Lemn de foc				Volumul exploatat total general	Valoarea mat. cu care a fost debitată soc. „Regna“	Preț unitar mediu		Din debitul de la coloana 8 s-au șters	Din debitul de la coloana 8 s-au trecut ca și capital soc. în numele comunelor proprietare	Observații		
		rășinoase				foioase nobile		fag		răși- noase				rășinoase (**)	fag					
		principale		secundare																
		m ³	%	m ³	%	m ³	%	m ³	%	m ³	%			m ³	%					
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13							
1	1925	47705	86	3939	24	-	-	8871	20	-	-	60516	30	10402220	82	200 ⁸⁰ 170 ⁶¹	17	-	10402220	82
2	1926	121599	65	15312	57	198	12	11225	-	-	-	148335	34	26617243	79	196 ⁷² 164	13	-	26617243	79
3	1927	274219	32	15222	50	213	72	10645	50	376	30	300677	54	51804156	80	179 ⁵² 157 ³¹	13	-	21840338	55
4	1928	155711	26	8077	55	189	68	16058	46	-	-	180036	95	30442544	28	186 ³³ 143 ³²	14	-	764493	86
5	1929	352712	11	8294	43	557	83	34396	17	1145	13	397105	67	70846757	46	194 ⁴⁸ 194 ⁰⁷	15	13000000	18247372	85
6	1930	83215	73	69974	58	62	33	16707	99	423	50	170384	13	13507083	42	93 ⁵² 78 ⁷⁸	12	-	-	
7	1931	49198	22	-	-	-	-	1766	80	879	79	51844	81	5352902	44	108 ⁴⁸	6	-	-	
8	Total general	1084362	15	120820	87	1221	68	99671	12	2824	92	1308900	74	208972908	90			13000000	77871669	87

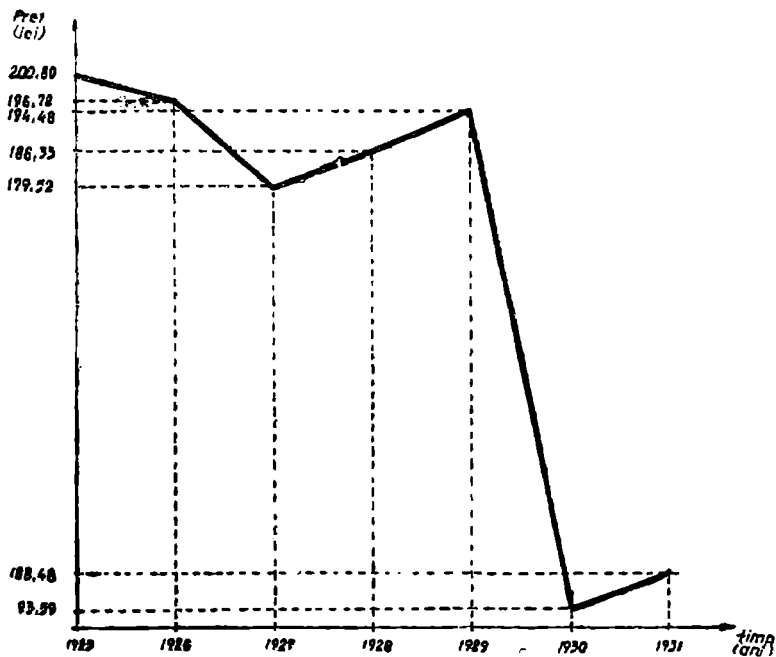
- (***) La prețul unitar mediu, cifrele cu negru sînt pentru produse principale, cele cu roșu pentru produse secundare

⁴⁰ Tabelul a fost întocmit pe baza datelor din ASB, Fond Direcția silvică Bistrița, dos. 87/1930-1933, f. 140-147.

b) Pentru produse rășinoase secundare :

c) Pentru produse rășinoase principale și fâșoase nobile

răşinoase secundare între minimum 78,78 lei/m³ în anul 1930 și maximum 194,07 lei/m³ în anul 1929 ; pentru lemn de foc răşinoase și fag între 6 lei/m³ în 1931 și 17 lei/m³ în 1925.

Calculând pe întreaga cantitate de lemn de 1.308.900 m³ (tabel 1), rezultă un preț mediu unitar de 159,65 lei/m³.

Așa cum am arătat, atunci când ne-am referit la modul cum „Regna“ și-a sporit capitalul social, rezultă că Direcția silvică a primit din suma totală reprezentând va-

loare pe picior a lemnului, suma de 118.101.239 lei (tabel 1), reprezentând un preț mediu pe picior de 90,20 lei/m³ ceea ce arată că 69,42 de lei au fost afectați sporului de capital al „Regnei“ rezultând o sumă de 77.871.669,87 lei (tabel 1).

Din comercializarea lemnului exploatat „Regna“ a reușit să realizeze între 1926—1929 datorită unei conjuncturi favorabile de pe piața lemnului un profit de 59.007.757,32 lei (tabel nr. 2).

TABELUL NR. 2

Contul de profit și de pierdere al societății „Regna“ — anii 1926—1929⁴¹

Nr.		1926	1927	1928	1929	1926—1929
1	Venit brut	24961846,27	38153192,12	40797726	47192681,78	151105446
2	Cheltuieli generale	5469230,21	12701918,95	12577935,92	14330170,90	45079255,98
3	Venit comercial	19492616,06	25451273,17	28219790,08	32862510,88	106026190,10
4	Scont casă	175052,64	—	—	—	175052,64
5	Fond prevedere	—	1821297	1931817	1610623,20	130815
6	Fond extraordinar	—	130815	—	—	—
7	Amortizări	9127789,42	9495052,58	11002882	11741104,03	41366828,03
8	Beneficiu net	10189774	14004108,59	15303091,08	19510783,65	59007757,32

Prețurile cherestelei scad vertiginos în anul 1930 și mai tare în anul 1931. Această împrejurare influențează în mod nefavorabil stocurile mari de lemn rotund și cherestea pe care „Regna“ le avea în de-

pozit, cu un preț la tulpină și o manoperă plătite cu prețurile din 1929. În anul 1930 scad în valoare cu circa 30%, iar în anul 1931 cu circa 50%, rezultând o pierdere de 84.539.416,07 lei.

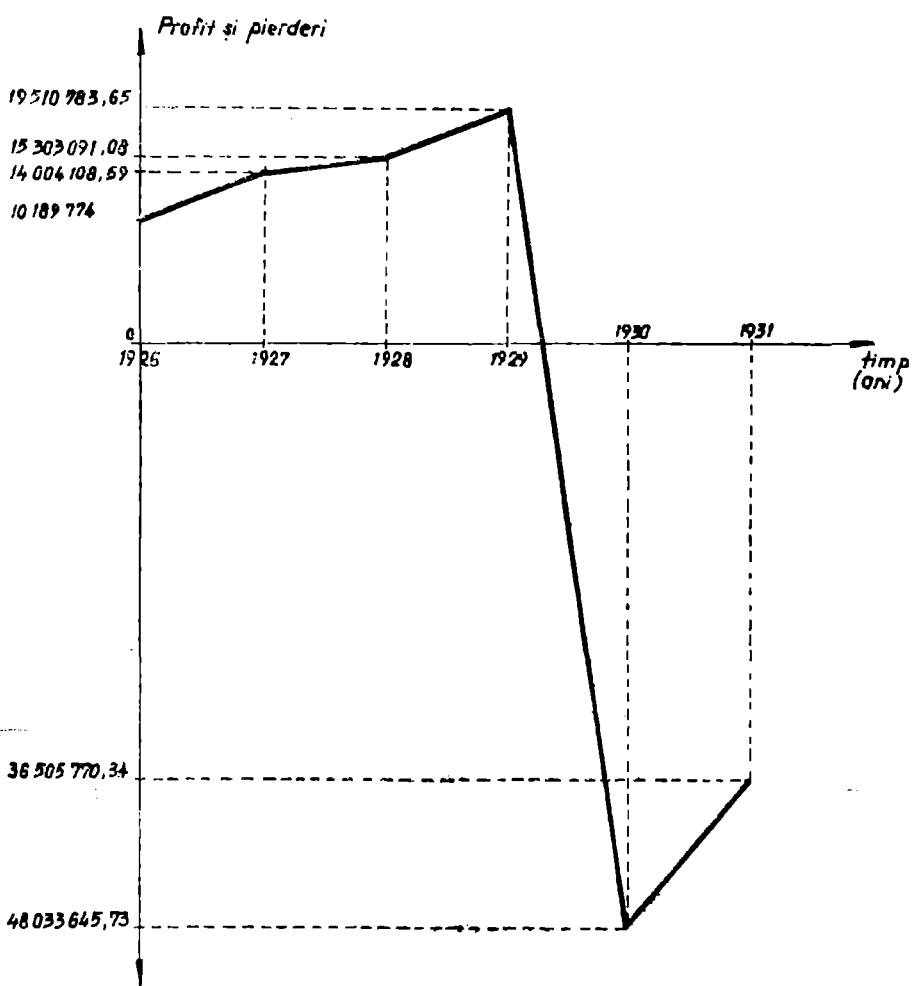
TABELUL NR. 3

Contul de profit și pierdere pe anii 1930—1931⁴²

Nr. crt.		1930	1931
1	Cheltuieli	48117604,22	37874413,92
2	Venituri	83958,49	1368643,58
3	Pierderi	48033645,73	36505770,34
4	Total	84539416,07	

⁴¹ Tabelul a fost întocmit pe baza datelor din *Monitorul oficial* din 20 martie 1927 ; ASB, Fond Regia Cooperativă „Regna“, dos. 1/1928, f. 121—122, dos. 2/1929, f. 10—11, dos. 3/1930, f. 31—32.

⁴² Tabelul a fost întocmit pe baza datelor din ASB, Fond cit., dos. 95/1932, f. 782, 787—788.

Potrivit art. 50 din statutele Societății „Regna“ beneficiul net era împărțit astfel:⁴³

- a) — 15% premii direcțiunii, funcționarilor și muncitorilor ;
 — 1% pentru susținerea Consiliului Superior de Control ;
 — 1% Ministerului instrucțiunii.
- b) din ceea ce rămânea se dădea :
 — 8% consiliului administrativ ;
 — 3% cenzorilor ;

- 10% fondului cultural ;
 — 3% fondului filantropic ;
 — 5% fondului central școlar din Năsăud ;
 — 10% fondului de rezervă ;
 — 2% comitetului de direcție ;
 — 59% dividend comunelor în funcție de „cheia de participație“.

Până la întregirea capitalului la suma de 200 milioane, jumătate din dividendul de 59% convenit comunelor se vărsa pentru întregirea capitalului.

⁴³ ASB, Fond cit., dos. 1/1928, f. 193.

Împărțirea profitului net în conformitate cu statutele⁴⁴

Nr. crt.			1926	1927	1928	1929	1926—1929
1	Direcțiunii Funcționarilor Muncitorilor	15%	1528446,10	2100661,59	2295463	2926617	8851187,69
2	Consiliului Superior de Control	1%	101897	140041	153030	195107	590075
3	Ministerului Instrucțiunii	1%	101897	140041	153030	195107	590075
4	Consiliului de Administrație	8%	676602,71	928872	1016125	1295516	3917115,71
5	Cenzorilor	3%	253726,17	348702	381047	485818	1469293,17
6	Fondului Cultural	10%	845753,39	1162342	1270156	1619395	4879646,39
7	Fondului Filantropic	3%	253726,17	348702	381047	485818	1469293,17
8	Fondului Central Școlar din Năsăud	5%	422786,69	581170	635078	809697	2448821,69
9	Fondului de Rezervă	10%	845753,39	1162342	1270156	1619395	4879646,39
10	Comitetului de direcție	2%	169150,67	232468	254031	323879	979528,67
11	Comunelor	59%	4989944,47	6857812	7493928,08	9554434,65	28896119,20
12	Total general		10189774	14004108,59	15303091,08	19510783,65	59007757,32

Din cifrele cuprinse în tabelul nr. 4 se poate vedea că s-au repartizat comunelor 28.896.119,20 de lei din care urmau să primească efectiv 14.448.058,10 lei, restul fiind afectați conform statutului sporului de capital. Această sumă a fost repartizată în perioada anilor 1926—1929, deoarece în perioada 1930—1931 „Regna“ n-a mai putut să dea nici un dividend comunelor, deoarece așa cum am arătat ea a lucrat în pierdere.

Până la data de 16 iunie 1932 când „Regna“ a încetat să mai funcționeze și a intrat în lichidare⁴⁵ comunele au pri-

mit 6.458.911 lei, așa cum rezultă din bilanțul pe anul 1929, unde dividendele din trecut, neachitate comunelor figurează la pasiv exigibil imediat, cu suma totală de 3.211.925,79 lei⁴⁶.

Astfel din suma totală de 14.448.059 lei la cât s-au stabilit dividendele comunelor pe anii 1926—1929 trebuie scăzut dividendul anului 1929 și restanța neachitată pe anii până la 1928 inclusiv spre a obține suma totală ce s-a plătit de „Regna“ care este de 3.211.925,79 lei⁴⁷.

Pentru scopuri culturale Societatea „Regna“ a votat între anii 1926—1929 un fond de 7.936.542 lei (tabel nr. 4) din care

⁴⁴ vezi nota 41.

⁴⁵ Monitorul oficial din 23 iunie 1932.

⁴⁶ ASB, Fond ct., dos. 3/1930, f. 131.

590.075 lei au revenit Ministerului Instrucției, 4.879.646 de lei Fondului cultural și 2.448.821 lei Fondului central școlar din Năsăud.

Fondul cultural a fost întrebuințat pentru următoarele scopuri :⁴⁷

a) cumpărarea de cărți și rechizite școlare elevilor de la școlile primare din cele 44 de comune grănicerești ;

b) înființarea treptat în fiecare comună proprietară a unei biblioteci publice, abonamente la reviste și ziare, care s-au păstrat în biblioteci ;

c) burse de studii și îmbrăcăminte studenților și școlarilor săraci și meritoși, descendenți ai foștilor grăniceri ;

d) imprimarea de lucrări de interes cooperatist și forestier ;

e) ajutorarea cercurilor culturale, conferințe cu subiect cooperatist, forestier.

De asemenea a fost constituit și un Fond filantropic care dispunea de o sumă de 1.469.293 lei (tabel nr. 4), folosită ca :⁴⁸

— ajutoare pentru sinistrații de incendii și inundații ;

— ajutoare pentru pagubele avute la vite ;

— ajutoare la înmormântarea accidentaților ;

— diverse ajutoare.

Potrivit hotărârilor Adunării generale și stipulațiilor din statute s-au distribuit la fiecare bilanț direcțiunii, funcționarilor și muncitorilor, Comitetului de direcție, Consiliului de administrație și cenzorilor, beneficii în valoare de 15.217.123 de lei (tabel nr. 4).

3. Cauzele desființării Societății „Regna“

Din analiza tabelelor de mai sus se desprinde clar ideea că Societatea „Regna“ a avut două perioade de activitate :

— prima perioadă de organizare și dezvoltare, care începe odată cu constituirea ei și ține până la sfârșitul anului 1929 ;

— a doua perioadă, cea de criză, care începe cu anul 1930 și ține până la mijlocul lunii iunie 1932, când pe baza unui Jurnal al Consiliului de Miniștri, gestiunea Societății „Regna“ a fost preluată de

către Direcția silvică Bistrița pentru lichidarea ei⁴⁹.

Cauzele care au dus la această situație ar fi :

a) lipsa de capital lichid.

„Regna“ se înființează cu un capital societar pe hârtie de 100 mil. lei, pe care îl majorează mai târziu la 200 mil. lei⁵⁰, tot pe hârtie.

Capitalul inițial al „Regnei“ era compus din aportul în natură : păduri de exploatat, instalații tehnice pentru transportul și industrializarea lemnului, evaluate la 100 mil. lei. Majorarea acestui capital la suma de 200 de mil. lei făcută în anul 1927 era tot un fel de aport în natură mai mult sau mai puțin lichid. Sporul de 100 mil. lei reprezintă de fapt suma pe care „Regna“ nu o putuse plăti ca preț la tulpină pentru lemnul ridicat din pădure în cursul anilor 1925 și 1926.

Sușinea anume „Regna“ că deși balanța sa era activă, nu poate plăti suma de mai sus, fiindcă din lipsă de capital lichid a investit-o în cheltuieli de exploatare și industrializare și deci o are numai în materialele din fabrici.

Din vânzarea succesivă a acestor materiale, intenționa să realizeze lichidarea treptată a sumei, pe care trecând-o la capital social să-și creeze un fond de rulment în numerar, care apoi îi va înlesni operațiunile pe viitor.

Cu toate că lemnul brut și mijloacele de transport și industrializare „Regna“ le avea la dispoziție fără să fie nevoită a investi cu anticipație sume cât de mici, totuși punerea în mișcare a lemnului și a mașinilor a reclamat mână de lucru și materiale de întreținere, care trebuiau plătite în numerar ce mereu lipsea. Pentru a putea face față acestui neajuns, când lipsa capitalului lichid s-a simțit mai accentuată, a recurs la împrumuturi bancare, pentru care a trebuit să suporte dobânzile uzuale și cheltuielile inerente cu expertiza, gaj, ipoteci.

În rest și în cea mai mare parte „Regna“ și-a câștigat numerarul necesar prin așa-numita auto-finanțare.

La vremuri de strâmtoare, vindea sau numai angaja înainte o parte din produc-

⁴⁷ *Ibidem*, dos. 2/1929, f. 7, dos. 3/1930, f. 28.

⁴⁸ *Ibidem*.

⁴⁹ *Monitorul oficial* din 23 iunie 1932.

⁵⁰ ASB, Fond cit., dos. 1/1930, f. 121.

ția de chereștea pe prețuri fixe, cerând un aconto mai mare din valoarea contractului. Este natural ca în asemenea condiții, cumpărătorii exploataând ocazia își asigurau beneficii maxime în detrimentul „Regnei“ strămtorate : cereau mărfuri pe ales în sortimente și dimensiuni impuse de ei ; prețuri convenabile, căci era vorba de angajare de marfă când cumpărătorii nu aveau nevoie și cu plata unui aconto important ; comisioane, căci dădeau bani înainte, fără să ridice marfa și-i fac un serviciu „Regnei“ că-i dau bani, deci aveau dreptul la toate reducerile uzitate în lumea comercială. Toate acestea evaluate în cifre înseamnă reducerea simțitoare a prețului de vânzare, iar aceasta fără îndoială a cauzat mari pierderi „Regnei“.

Această constatare stă pentru prima etapă de activitate a „Regnei“ 1926—1929 care dispunea de o organizare bună, a lucrat cu destulă pricepere și dacă pe lângă lipsa de capital lichid nu ar fi surprins-o și criza financiară mondială din a doua etapă a anilor 1930—1932, sau ar fi fost susținută să treacă peste această criză, ar fi putut da rezultate multumitoare.

b) lipsa de prevedere.

Îmbărbătați de rezultatele primului an de regie a Direcției silvice, conducătorii „Regnei“ scontând conjunctura în continuă ameliorare pe piață și având asigurat prin statut monopolul de a exploata toate pădurile grănicerești, au dat „Regnei“ chiar din al doilea an de funcționare o extindere și o dezvoltare mult mai mare decât ar fi fost indicată de modestele ei posibilități financiare.

În loc de regie mai redusă, cu un număr mai redus de uzine, dintre cele mai rentabile, iar paralel cu aceasta, prin concesionarea restului de parchete pe câțiva ani, să-și fi adunat fonduri și numai pe măsura puterilor sale financiare sporite să-și fi lăsat o extindere lentă, „Regna“ s-a avântat chiar de la început în toate exploatările, dintre care unele se arătau deja atunci nerentabile pentru ea. Din al doilea an trece la achiziții de noi fabrici și drepturi producătoare de venit, în care investește la iuțea 27.429.010 lei bani gheață⁵¹, pentru ca să constate în

⁵¹ *Ibidem.*

scurt timp că achizițiile făcute sunt prea scumpe, ba unele lipsite de orice rentabilitate și capitalul investit poate fi considerat ca și pierdut (fabrica din Susenii Bărgăului și concesiunea de plutărit pe Dorna).

Deși conjunctura pe piață devine din an în an tot mai bună, „Regna“ nu face nici o rezervă de numerar, căci toate încasărilor îi sunt mistuite de extinderea tot mai mare a întreprinderii. Circulația de bani este de peste 350 mil de lei pe an iar acestor obligații de plată le-a putut face față numai neplătind prețul la tulpină a lemnului⁵².

Între timp salariile funcționarilor și muncitorilor se tot majorează, împrejurare care urcă mult costul de producție al chereștelei. Astfel, la finele anului 1929 încheie un bilanț strălucit, dar cu stocuri enorme de marfă în toate depozitele și toată averea plasată în chereștea, produsă ce e drept scump, dar evaluată tot scump, pe măsura pieții de atunci, pentru ca pe urmă depresiunea rapidă și venită prin surprindere, îndată la începutul anului 1930 și continuată în anii următori, s-o facă să-și piardă tot capitalul și fondurile de rezervă în sumă de 236.221.001 lei⁵³, care deși ar fi trebuit să le aibă în numerar, le-a investit în exploatare.

Această lipsă de prevedere a fost plătită cu pierderea a 100 milioane de lei și a dus instituția la lichidare.

c) Între cauzele care au dus la lichidare am putea invoca o oarecare lipsă de experiență și pricepere la conducătorii Regnei.

Respectând dispozițiile din statute, primul Consiliu de administrație și-a numit imediat un Director general, a întocmit regulamentul de organizare al serviciilor centrale și exterioare și a completat posturile de conducere cu elemente de elită dintre inginerii silvici, contabili și alți specialiști în exploatarea, industrializarea și comercializarea lemnului. Sub raport tehnic lucrările de exploatare s-au realizat chiar de la început în cele mai bune condiții și întocmai cerințelor pieții, gestiunea financiară și comercială mai ti-

⁵² *Ibidem*, dos. 3/1930, f. 30—31.

⁵³ *Ibidem*.

midă și dibuitoare la început a învățat repede și s-a pus la curent cu toate uzanțele comerțului.

Ceea ce importă este că Consiliul de administrație n-a administrat direct ci numai prin organele de execuție: direcțiunea și serviciile ei. Consiliile dezbăt și hotărăsc iar direcțiunea execută. În felul acesta consiliile chiar schimbându-se, organele de execuție au rămas, deci s-a păstrat continuitatea și s-au putut pune în valoare pentru viitor învățămintele și experiențele câștigate din pățaniile trecutului.

Consiliile de administrație compuse chiar numai din persoane laice în materie nu puteau comite greșeli prea mari, deoarece la baza hotărârilor lor stăteau întotdeauna studiile și referatele specialiștilor responsabili, iar executarea se făcea tot de specialiști.

Crizei mondiale noi nu atribuim prea mare rol și suntem convinși că de exis-

tau rezervele ce s-ar fi putut face în anii de bună conjunctură, care au precedat criza, se putea trece fără o prea mare zdruncinare, iar eventualele pierderi mai mici s-ar fi putut repara în anii care au urmat crizei.

Cu toate aceste greșeli, inerente oricărui început, „Regna“ a avut ca principală realizare hotărârea celor 44 de comune de a se asocia, pentru a-și crea o întreprindere proprie cu ajutorul căreia locuitorii comunelor să urmărească un singur scop comun, fie că activează în calitate de proprietari, fie în calitate de conducători, salariați sau lucrători. Acest scop comun s-a concretizat în ridicarea standardului economic și al nivelului cultural al locuitorilor din cele 44 de comune grănicerești, precum și în asigurarea în limitele admise a unei asistențe sociale, care dacă n-a putut satisface toate nevoile ivite, totuși a alinat multe dureri.

DIE WÄLDERAUSBEUTUNG VON „REGNA“ GESELLSCHAFT IM NASSODER GRENZGEBIET (1926—1932)

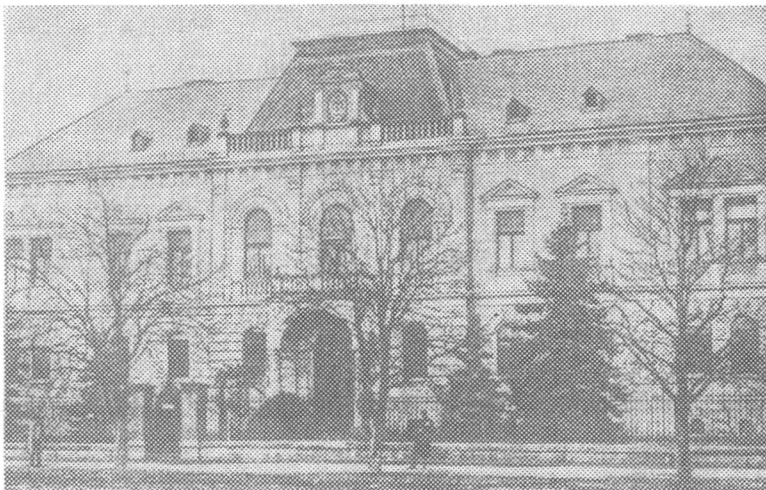
— Zusammenfassung —

In dieser Abhandlung der Verfasser nimmt in Betracht die damaligen Ausbeutung und Verwertungsmethoden der Wälder und des Holzstoffes im Nassoder Grenzgebiet durch die „Regna“ Gesellschaft, die als Regie fungierte und die zum ersten Mal in Rumänien eine Produktion grossen Ausmasses in Aussicht stellet. Die Verwalter der obengenannten Gesellschaft waren der Ansicht, dass die von ihnen abgefassten Funktionsstatute nur dann eine profitbringende Tätigkeit ermöglichen, wenn man die auf nationaler Ebene angewandten Buchführungsstipulationen nicht buchstabengetreu interpretiert.

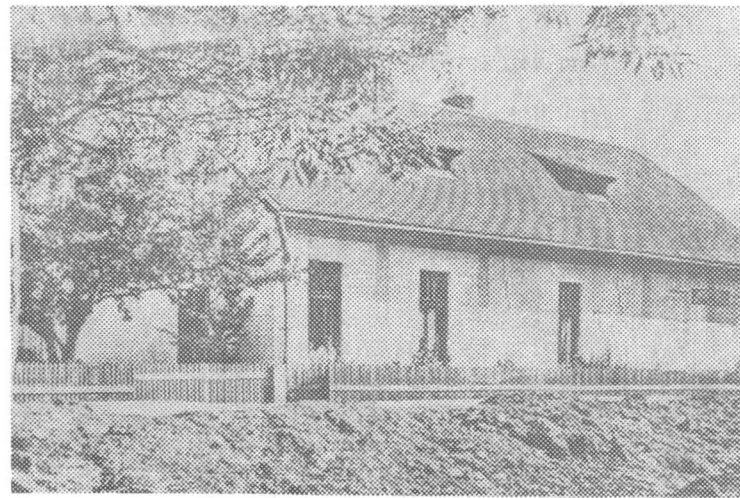
Solche Abweichungen würden durch von den zentralen Behörden genommenen Derogationen erzeugt. Die Forschung der aus dem Archiv stammenden Quellen erlaubt eine zweigliedrige zeitliche Einstufung:

(1) die Periode zwischen 1926—1929 zeichnet sich durch organisatorische Massnahmen und manche Erfolge in der Ausweitung der Produktion;

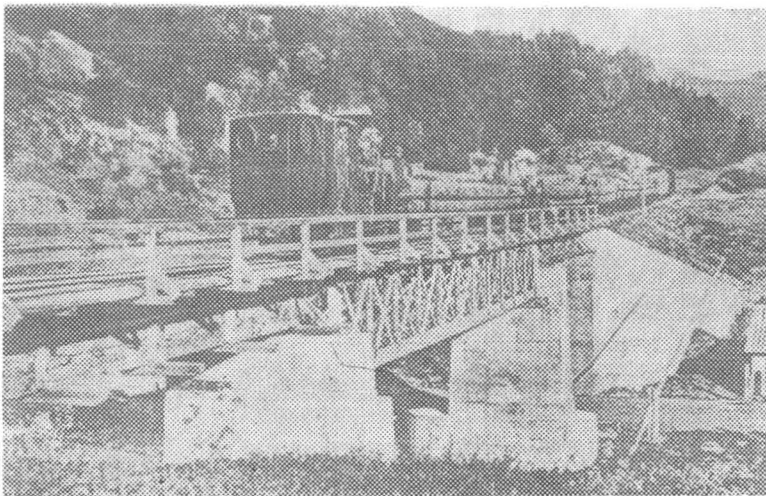
(2) „Regna“ tritt zwischen 1930 — iunie 1932 in den Wirbel der Krise, so dass ihre Buchhaltung aufgrund eines Erlasses der Zentralregierung dem Bistritzer Forstambezirks übergeben wurde, was freilich das Ende ihrer Existenz bedeutete.

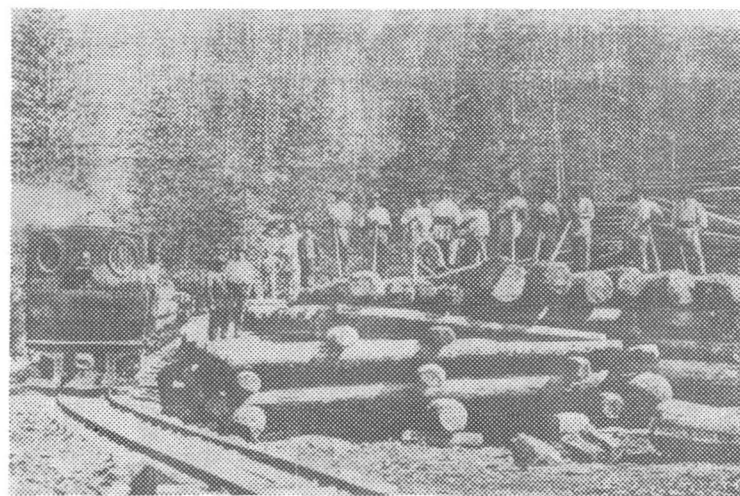
1.

2.

3.

4.

1. Sediul central din Bistrița.

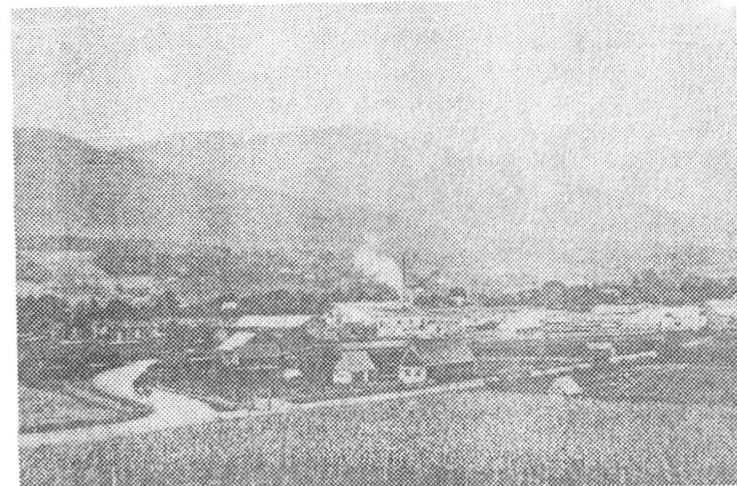
2. Școala fabricii Ilva Mică.

3. Peisaj de pe valea căii ferate forestiere Bistrița Bârgăuului.

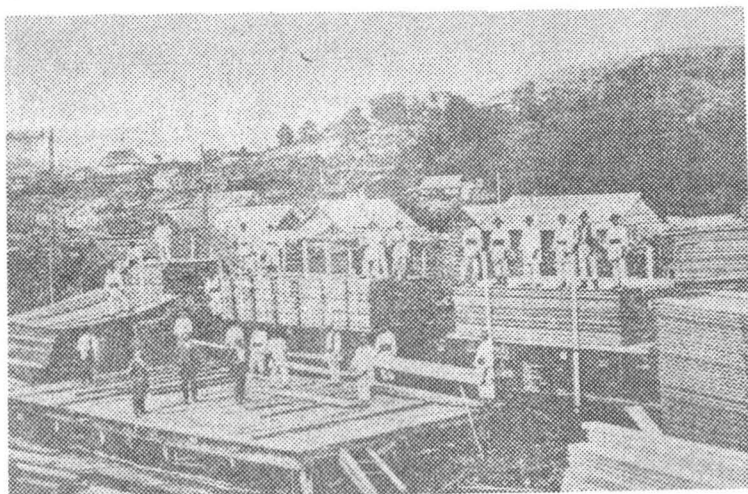
4. Rampa de încărcare a buștenilor de la Bistrița Bârgăuului.

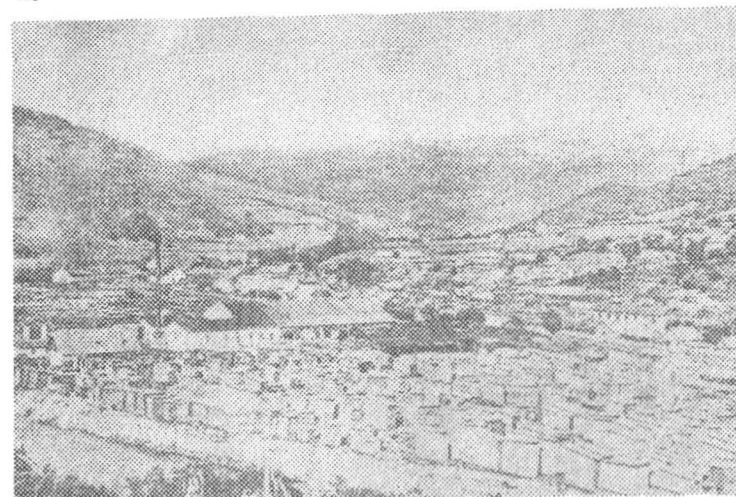
5.

6.

7.

8.

5. Peisaj de pe valea căii ferate forestiere Fiad.

6. Fabrica de cherestea Susenii Bârgăului.

7. Expediția cherestelei de la fabrica Ilva Mică.

8. Fabrica de cherestea Ilva Mică.

<http://cimec.ro> / <http://complexumuzealbn.ro>